

cm vastag homokos, az ÉK-i részen agyagos-humuszos réteget termeltünk le. A sárga homokos, majd agyagos altalajon 115 objektum folytja rajzolódott ki. Közülük 84 gödör, 31 árok, 14 cölöplyuk, 3 ház, 1 kemence és 1 füstölő. A cölöplyukak kisebb része elszórtan, nagyobb része négyes és hatos csoportba rendeződve jelentkezett.

A *szarmata* objektumok nagy részét kerek alakú, egyenesen bővülő, illetve méhkas alakú 50–100 cm mély, hamus betöltésű gödrök, kisebb részét ívelten szűkülő falú vízvezető árkok alkották. A tároló-, majd hulladékgödörként használt verem mellett 3 nagyméretű bányagödört is feltártunk. Az egyik méhkas alakú gödörben több zsáknyi kerámiatöredék feküdt, melyek egy része deformálódott, selejtes darab volt. Egy másik, ívelten szűkülő falú, sekély gödör alját kerámiatöredékekkel rakták ki. Az egyetlen *szarmata* ház a nyomvonal ÉK-i részén jelentkezett. Az ÉNy-DK-i hossz tengelyű, téglalap alakú, félig földbe mélyített, 10 m² alapterületű házban mindenhol megtaláltuk a keményre letaposott padlót, melynek aljába két cölöplyukat ástak. A Ny-K-i tájolású füstölő a nyomvonal ÉK-i végén került elő. A lekerekített sarkú téglalap alakú füstölőgödör K-i végét és a szögletes alakú tüzelőgödört egy 110 cm hosszú égett falú kürtővel kötötték össze. Egy felszín feletti építmény, két Ny-K-i tengelyben elhelyezkedő hat cölöphelyét is dokumentáltuk.

A leletanyag nagy részét korongolt, szürke hombárhoz, duzzadt- és behúzott peremű-, meredek falú talakhoz, bikónikus testű edényekhez, korsóhoz tartozó töredékek, kisebb részét kézzel formált fazék- és fedőtöredékek alkotják. A nyomvonal ÉK-i részén fekvő objektumokból korongolt, szemcsés anyagú, késő *szarmata* fazéktöredékek kerültek elő. A leletanyagot felsőfüles edény töredéke, szürke, bepecsételt díszítésű oldaltöredék, festett tál peremtöredéke és egy kézzel formált, szögletes edényke színesíti. Több objektumból került felszínre őrlő-, fenőkötőredék és vaskés.

Az *Árpád-kori* objektumok nagy részét téglalap és kerek alakú gödrök, kisebb részét vízvezető- és kerítőárkok alkották. Egyetlen ház került elő a nyomvonal középső részén. A Ny-K-i hossz tengelyű, félig földbe mélyített, 7,6 m² alapterületű, letaposott padlójú házat több beásás tarkította. A házhoz eredetileg csak az ÉK-i sarkában levő, téglalap alakú tárolóverem tartozott. A háztól ÉK-re kb. 85 m-re került elő a földbe vájt, ovális alakú kemence, melynek felmenő fala és sütőfelülete rossz állapotban maradt meg. A kemence előtt hamus- vagy munkagödört nem figyeltünk meg.

A leletanyag nagy részét bogrács- és kisebb részét fazékhoz tartozó perem- és oldaltöredékek alkotják. Több fazéktöredék vállrészén figyelhető meg lencse alakú bevagdalt díszítés.

A bizonytalan korú objektumok, elsősorban az É-D-i és az ÉNy-DK-i irányú árkok a nyomvonal DNy-i részén kerültek elő. A lelet nélküli gödrök a *szarmata* és az *Árpád-kori* objektumok között feküdtek.

GULYÁS GYÖNGYI

385. Szeged-Kiskundorozsma, CSMD 14. lelőhely (Csongrád megye) I

A Városföld-Algyő közötti MOL gázvezeték nyomvonalán, a CSMD 14. jelű lelőhelyen (386 m²) 2008. május 15-én megelőző feltárást végeztünk. Az 5 m széles és 70 m hosszú nyomvonal területén és annak környékén a korábbi terepbejárások *szarmata* és *Árpád-kori* szórvány leleteket eredményeztek. A nyomvonal Ny-i és K-i részén 80–100 cm, középső részén 50–70 cm vastag humuszt termeltünk le. A világosbarna agyagos altalajon egyetlen objektum folytja rajzolódott ki. A hosszított trapéz alakú, K-i oldalán lépcsős, máshol egyenesen szűkülő falú gödörből lelet nem került elő.

GULYÁS GYÖNGYI

386. Szeged-Kiskundorozsma, Daruhalom-dűlő (Csongrád megye) Sza, A

A MOL-gázvezeték nyomvonalán a CSMD 13. lelőhelyen 2008. május 6–19. között végeztünk megelőző régészeti feltárást. A lelőhely a településtől ÉK-re lévő Daruhalom-dűlő területén, a Dorozsmát az E5 úttal összekötő bekötőút, a Kettőshatár, a „Tóthfalva” és a Balaton-ér határolta területen, egy nagyjából É-D-i dombháton található. A vezeték nyomvonala Ny-K-i tájolással fut át a dombháton, a korabeli Maty-ér medrétől indulva a lelőhelyen átmenő M 430 autót út kerítéséig, mintegy 210 m hosszán. Már a humuszolás kezdetétől jelentkeztek a különféle objektumok folytjai, melyek a dombhát felé haladva közel egyenletes sűrűségben mutatkoztak. A domb Ny-i oldalán, a korabeli Maty-meder felé eső oldalon az objektumok sűrűsége kissé ritkult, itt főként árkok nyoma bontakozott ki.

Az ásatás során döntően egy avar település nyomai kerültek napvilágra. Két, közel téglalap alakú, félig földbe mélyített épület, egy kemence és az előtérgödre, néhány méhkas alakú verem, és számos árok, cölöplyuk, összesen 47 objektum esett a nyomvonalba. Említést érdemel az egyik földbe mélyített épület, melynek a sarkában, a padlóba beásva egy nagyméretű fazék alsó fele került elő. A feltárt terület első harmadában került elő az ásatás legnagyobb objektuma, melyet a humuszolás során, a nyelési felszín felett 30 cm-re sikerült már észlelni a nagy mennyiségű leletanyag sűrűsödését követve. A feltárást során az összetett anyaggyerőhely felső rétegéből jelentős számú avar leletanyag került elő. A feltárt objektumokból néhány másodlagos helyzetű *szarmata* korongolt kerámián kívül csak az avar korra keltezhető leletanyag került elő. Az anyag nagyobbik része kézzel formált kerámia (sütőharangok, fazekak, bográcsok töredékei), de jó néhány csont- és kőeszköz is előkerült. Emellett viszonylag nagyobb számú állatcsontot is találtunk.

Az ásatás legizgalmasabb objektuma a dombtetőn került elő: egy É-D-i tájolású rablott sír. Betöltéséből, a rablógödörből néhány vasdarab és pár avar edénytöredék került elő. Közel 170 cm mélységben találtuk meg

az első emberi csontot, egy bolygatott helyzetű koponyát a sír É-i végében. Az elhunytat nyújtott helyzetben, háton fekve, É-D-i tájolással temették el, vaskapcsokkal megerősített rönkfa koporsóban. A csontok nagy része a sírgödör É-i végében, de a koporsón belül egy kupacban, egymásra dobálva került elő. Beszédes, hogy két emberi állkapocs is volt a kupacban, ami egy közeli rablott sír meglétére utal. A rablógödör a vázat a térdtől felfelé teljesen megbolygatta, csak a két lábszár maradt in situ. A láb K-i oldalán, a koporsón kívül egy fiatal juh(?) teljes csontváza feküdt, koponya nélkül. A lábak végében egy kis kézi korongolt, vonaldíszes avar fazék volt, a koporsón belül. A sír teljes mélysége a humuszolt felszíntől 260 cm volt. A temetkezés a kora, a sírgödör nagysága, és a rablás jellege alapján valószínűleg a 2004-ben feltárt, II. számú, 43 síros kettőshatári temetőrészlet tagja lehetett.

Munkatársak: Bene Zsuzsanna és Bizinger Krisztián régésztechnikusok.

PÓPITY DÁNIEL

387. Szeged-Kiskundorozsma határa

(Csongrád megye) B, Sza, Ú

A Városföld–Algyó között épülő gázszállító vezeték Szeged–kiskundorozsmai építési területén több lelőhelyen végeztünk megelőző feltárást 2008 folyamán.

Daruhalom-dűlő 1. (CSMD 27. lh.): A CSMD 11. és CSMD 12. lelőhely között építés közben előkerült 5 objektum, melyeket egyik korábban feltárt lelőhelyhez sem lehetett kapcsolni. A területen július 17-én végeztünk leletmentő feltárást. A K–Ny-i tengelyű szelvény nagysága 1100 m² volt, benne 5 településre utaló régészeti jelenség került elő. Közülük – mind a 4 gödör, mind pedig az árok – az előkerült leletanyag alapján a szarmata korszakba sorolható.

Pick ülepítő (CSMD 9. lh.): Itt április 4–10. között kutattunk. A vezeték építése 750 m hosszan érintette az ismert régészeti lelőhelyet. Az É–D-i tengelyű szelvény nagysága 3750 m² volt, váratlan módon rendkívül kis mennyiségű régészeti objektum látott napvilágot. Ennek oka valószínűleg az, hogy a tényleges régészeti lelőhely a nyomvonaltól Ny-ra, az M5 autópálya és a gázvezeték építési területe között húzódó, K–Ny-i irányban futó homokháton helyezkedik el. A mostani feltáráson előkerült régészeti jelenségek is ennek a homokdombnak a nyomvonalba benyúló részén kerültek elő. Az M5 autópálya építését megelőző régészeti munkák során a lelőhelyen 2004-ben Balogh Csilla és Türk Attila végzett feltárást. Akkor egy kelta kori település nyomaira bukkantak. Most csak 8 településre utaló régészeti jelenség került elő. Közülük 2 gödör az újkorhoz kapcsolható. Előkerült ezenkívül még egy gödör, illetve egy Ny–K-i irányba, a homokdomb déli szélén futó, 5 cölöpből álló paliszád nyoma. Leletanyagot csak az egyik újkori objektum tartalmazott.

CSMD 26. lh.): A CSMD 11. és 12. lelőhely között építés közben előkerült három objektum melyeket egyik

korábban feltárt lelőhelyhez sem lehetett csatolni. Július 17-én végeztük el a leletmentő feltárást. A K–Ny-i tengelyű szelvény nagysága 110 m² lett. Mind a két gödör, mind pedig az árok, az előkerült leletanyag alapján, a szarmata korszakba sorolható.

PALUCH TIBOR

388. Szeged-Kiskundorozsma határa

(Csongrád megye) Á, I

2008 májusában a település határában két lelőhelyen is dolgoztunk, melyeket a MOL gázvezeték nyomvonala érintett.

CSMD 10. lh.): A Kiskundorozsmáról Zsombó felé vezető út É-i oldalán, közvetlenül az M5 autópálya felüljáróját követően, az Algyói-főcsatornán átvezető hídtól ÉNy-ra, az M5 autópályától közvetlenül Ny-ra, a korabeli Maty-ér egyik nyúlványának Ny-i partján húzódó lelőhely területét K–Ny irányban keresztezte a tervezett gázvezeték nyomvonala. A korábbi terepbejárások alkalmával egy szarmata település, egy Árpád-kori település és egy hasonló korú temető nyomait lokalizálták. A lelőhelyen május 5–7-én megelőző régészeti kutatást végeztünk, melynek során 100 m hosszan, 5 m szélességben nyitottunk szelvényt, benne 6 objektumot tártunk fel. Közülük egy az újkorra keltezhető, a többi ismeretlen korú; leletanyagot egyik sem tartalmazott. Valószínű, hogy a terepbejárásán megfigyelt régészeti kultúrák nyomai a feltárt területet már nem érik el.

Daruhalom-dűlő III. (CSMD 12. lh.): Május 5–22. között végeztünk megelőző régészeti feltárást. A lelőhely Kiskundorozsmától É-ra, a Maty-ér egyik É–D-i irányú ágától Ny-ra húzódó magaspartján található. A nyomvonal K–Ny-i irányban haladt át a lelőhely területén. A kutatott 5 m hosszú és 380 m hosszú szelvényben egy egyrétegű Árpád-kori település 70 objektumát bontottuk ki. Ezek között 2 kemencebokr, 41 gödör, 20 árokrészlet, 7 cölöphely volt. A szelvény két legimpozánsabb objektuma a két kemencebokr volt: mindkét esetben egy-egy kemence csatlakozott a munkagödörhöz, amelyben minden kemencének saját hamusgödre volt. A 27. objektum kemencéinek boltozata egykor a felszín fölé nyúlt. A 47. objektum kemencéit az altalajba vájták. A platnikat fazék és bográcsok, valamint csekély számban állatcsontok töredékeivel rakták ki. Egyik kemence sütőplatniját sem újították meg.

Az előkerült gödrök nagyrészt sekélyek, kerekdedek; kivételesek voltak a méhkas, vagy a szögletes alakú objektumok. Az árkok változatos méretűek és alakúak voltak. A terület Ny-i végén telephatároló, a szelvény K-i végén vízelvezető árkok rendszerének részletét figyeltük meg. Az előkerült leletanyagban kevés a fém, mégis ezek között találjuk az ásatás legjelentősebb leletét: az 5. sz. objektumból egy bronzból öntött, érme alakú füles csüngő került elő. Egyik oldalán emberalak, másikon egy ló stilizált alakja vehető ki. A leletanyag döntő hányadát a korongolt kerámia adja. Belső füles